

spadajo v ono vrsto spolno ciničnih zabavljic, v kateri so si sproščali svojo moško satirsko slo tudi najbolj nežni liriki kakor na primer Prešeren in Petrarca.

Tudi Jenkova domoljubna poezija je po svojem razpoloženskem tonu zelo neenaka, domovinski up in brezup se izmenjavata v istem času. Ako loči Bernik pesmi, ki pojejo o zgodovini in slovanstvu, od pesmi, ki so posvečene slovenstvu, danim razmeram v pesnikovem času, kaže ta tendenčna poezija brez dvoma Jenkove stvarnejše poglede, spada pa tudi med oblikovno najbolj neobgljene izdelke v vsem Jenkovem pesniškem dnevniku.

V tematiki Jenkove prirodne lirike Bernik smiselno opozarja na dvojnost teh pesmi, na pesmi, kjer so elementi prirode ali celotna pokrajina samo sredstva za pesnikova elegična občutja, in pa pesmi, kjer ima prirodna pokrajina že samostojno bitnost z lastnimi valerji, se pravi impresionistično občutena priroda. Res pa je tudi, da je takih pesmi, kakor je npr. *Leži polje ravno* in še kakšna, tudi v najlepšem ciklu Jenkove prirodne lirike, v *Obrazih*, relativno malo in da prevladuje tudi v tem ciklu za romantiko dovolj značilna čustvena kontrastnost.

Da zaključim. Ni bil namen mojih kritičnih epemb k Bernikovi monografiji nemara ta, da bi hotel napraviti iz Jenka rojenega romantika, kakor ga hoče Bernik na neki način odrešiti v realizem, omenjena ambivalentnost Jenkovih verznihi izpovedi mi samo priča, da je bil Jenko pesnik prehodne dobe, da je kot pesnik znal svoji nostalgiji najti vedno bolj ali manj ustrezno umetniško podobo, ni pa je našel kot »realist«. V tej zvezi sem se upiral samo pojmovanju, in to zlasti spričo tragične osebne in družbene situacije, v kateri je živel večni študent Jenko, da je romantično pesniško občutje neka vrsta otroške bolezni, realistično pa samo moško zdravje, to se pravi, upiral sem se vrednostni klasifikaciji umetniških izraznih sredstev, ki je historično nevzdržna, estetsko pa absurdna.

Vse te moje pripombe nikakor ne zmanjšujejo pomembnosti Bernikove monografije, katere vrednost in veljava je v njeni estetski analizi Jenkove lirike, ki je opravljena s tako nadrobnostjo in invencioznostjo, kakor doslej še ni pokazala nobena monografija naše starejše lirike.

Vladimir Kralj

ROZKA ŠTEFAN, POLJSKA KNJIŽEVNOST

Poljsko-slovenski literarni in kulturni stiki imajo že kar lepo tradicijo, saj je zavest skupnega izvora in povezanosti z ostalimi slovanskimi narodi slej ko prej upoštevala in vključevala tudi Poljake (Bohorič, S. Herberstein, Pohlín), a v dobi romantike smo zarezali že tudi prve plodne brazde na tem območju. Tedaj smo dobili prve prevode iz poljske literature, ki so jih oskrbeli Stanko Vraz, France Prešeren in drugi, čeprav so bili to večinoma prevodi v nemščino in so večidel ostali v rokopisu. To sodelovanje so že tedaj krepili predvsem osebni stiki, saj imata zanj največ zaslug poljski politični pregnanec Emil Korytko, zlasti pa Matija Čop, ki se je med svojim bivanjem v Lvovu temeljito seznanil s poljsko kulturo in literaturo in je po svojem povratku lahko posredoval svoja spoznanja prijateljem v Ljubljani. Tem začetnim poskusom je v drugi polovici 19. stoletja sledila vrsta nenačrtno izbranih prevodov polj-

skih literarnih del, nato pa v našem stoletju že kar bohotna prevodna književnost iz poljskega jezika. Ta napredek je pospeševalo posebno to, da je več naših ljudi študiralo na poljskih univerzah, to pa je povzročalo tudi čedalje bolj smotrno in tehtno pisanje o poljski literaturi (Ivan Prijatelj in drugi). V dobi med dvema vojnama smo imeli že tudi radijski tečaj poljskega jezika, po drugi svetovni vojni pa smo uvedli celo lektorat za poljščino na vseučilišču v Ljubljani (tako tudi lektorat za slovenski jezik na poljskem vseučilišču, in to začasno že v dobi med dvema vojnama). V tem času je nastal tudi prvi poljsko-slovenski slovar, ki je, žal, za zdaj še v rokopisu. Sad teh stikov in medsebojnih prizadevanj je tudi »Poljska književnost« Rozke Štefanove,* prvi obsežnejši in sistematični pregled razvoja poljskega slovstva pri nas.

Ni treba poudarjati, da smo že nekaj časa čutili potrebo po takem delu in da je knjiga potemtakem izpolnila občutno vrzel med knjigami, ki nas seznanjajo s Poljaki in z njihovo kulturo. Avtorica se je namenila, da nam v svojem pregledu poda kar se da popoln pregled poljskega jezikovnega snovanja in slovstvenega ustvarjanja od začetkov do današnjih dni, in je tako razdelila tvarino na devet poglavij: I. Doba pismenstva (str. 5—24). II. Renesansa (str. 25—74). III. Baročna književnost (str. 75—90). IV. Razsvetljenstvo (str. 91—152). V. Romantika (str. 153—248). VI. Pozitivizem in kritični realizem (str. 249—304). VII. Mlada Poljska (str. 305—365). VIII. Doba med obema vojnama (str. 366—429). IX. Med drugo svetovno vojno in po njej (str. 430—469). V teh devet poglavij je zajet skorajda tisočletni razvoj poljske besedne umetnosti v zvezi z ostalim družbenim življenjem od 10. stoletja, ko se je Poljska po sprejetju krščanstva uvrstila med kulturno naprednejše evropske države, pa vse do šestdesetih let 20. stoletja, saj obsega celo najnovejše pojave v poljski literaturi in nas seznanja z deli še živečih pisateljev, ki prikazujejo dogodke povojnega življenja in obravnavajo idejna in moralna vprašanja nove poljske družbe.

Poljska književnost je poleg ruske nedvomno najbogatejša izmed vseh slovanskih literatur. Nemogoče se mi zdi, da bi v okviru kratkega poročila vsaj opozoril na pomembnejša dela v posameznih obdobjih, kajti tudi tak prerezni izbor imen in naslovov bi bil preobširen. Primernejši se mi zdi kratek sintetičen pregled, a še ta more biti kajpada samo povzetek. Poljska literatura iz dobe pismenstva (od 11. do 15. stoletja) obsega poleg spomenikov nabožne vsebine v vezani in nevezani besedi tudi nekaj posvetnih pesniških del. Njihovo število je sicer zelo skromno, po vsebini in obliki pa so v primerjavi z enolično cerkveno literaturo dokaj raznovrstna. Iz njih kot v miniaturi odseva že resnično poljsko življenje s svojimi značilnimi družbenimi nasprotji in življenjskimi navadami. Za tako upodabljanje so morali znani in neznani avtorji izoblikovati tudi primerna pesniška sredstva. Pri tem so se oprli na domačo ljudsko poezijo in na latinske pesniške predloge ter pod tem vplivom ustvarili prvi verzifikacijski sistem. Vprašanje izvora poljskega knjižnega jezika pa še danes ni do kraja pojasnjeno. Nekateri imajo za izvor knjižne poljščine velikopoljsko narečje, po drugi tezi pa naj bi se bil razvil skupni poljski jezik na malopoljski narečni podlagi. Današnja knjižna poljščina je vsekakor plod dolgega razvoja, v katerem so — kot v slovenskem

* Rozka Štefan, Poljska književnost. Založila Državna založba Slovenije. Ljubljana 1960. Strani 560.

knjižnem jeziku — sodelovala razna poljska narečja in se v celoti — prav tako kot naš literarni jezik — ne govori v nobeni poljski pokrajini.

Renesančna literatura (16. stoletje) je postavila prve temelje za razvoj poljskega naroda. Poljaki so v tej dobi poleg Dubrovnika in Dalmacije edini med slovanskimi narodi ustvarili bogato posvetno književnost. Za mejnike na tej razvojni poti imajo Biernata iz Lublina, Nikolaja Reja in Jana Kochanowskega. Med glavne pridobitve renesanse spada enoten knjižni jezik, ki so ga skušali ustvariti s črkopisnimi reformami, s slovniciami in slovarji. Polemike med protestanti in katoliki so vplivale na razvoj poljske proze. V poeziji sta najmočnejši lirika in satira, kot vmesna zvrst pa »fraszka« (igračka, šaljiva pesem), nastala iz antičnega epigrama. Stara klasična in sodobna tuja renesančna dela so bila vzor za idile. Pojavi se prva poljska drama, iz intermedijev v latinskih dramah pa zrastejo ljudske igre. Tudi v gradnji kitic prevladuje klasična poetika, od romanskih oblik je poljska renesančna poezija prevzela samo sonet.

Baročna književnost nemirnega 17. stoletja je obogatila poljsko književnost z novimi literarnimi vrstami in ustvarila zanjo nove oblike. Poleg čustvene lirike se je močno razvila zgodovinska, verska in pravljicična epska poezija. Kljub številnim in raznovrstnim literarnim delom pa je bila poljska baročna književnost v primeri z renesančnim »zlatim vekom« korak nazaj, kar zadeva umetniško vrednost pa tudi razširjenost. Noben pesnik te dobe ni dosegel harmonične lepote del Kochanowskega. Večina literarnih del te dobe je vrhu tega ostala v rokopisih in zato naporu posameznikov niso mogli prispevati k splošnemu dvigu poljske družbe.

Po razkroju stare književnosti v saški dobi se začenja s prosvetljenstvom doba moderne, narodne poljske literature. Ta literatura nadaljuje s svojo humanistično vsebino in skrbjo za čist jezik izročilo klasičnih del poljske renesanse in ga razvija skladno z novimi družbeno političnimi potrebami nastajajočega poljskega naroda. Nova literatura, ki ji ni več vzor stara latinska poezija, temveč sodobna francoska, se zavzema za zveze z življenjem ter skuša dvigniti narodno in politično zavest Poljakov. Snovno sicer še prevladuje v njem plemiški svet, a ta je prikazan kritično. Ker je književnost v tej dobi pretežno poučna, prevladujejo v njej basen, satira v obliki pesmi in komedije ter vzgojni roman. Poleg tega so se poljski klasicisti poskusili v epu in tragediji. V okviru sentimentalizma pa se je razvila izpovedna lirika in idila. Pri tem so pisatelji večkrat segli po snov izven plemiškega kroga, med ljudstvo. Z ljudskimi izrazi so bogatili tudi knjižni jezik.

Novo razdobje v razvoju poljske književnosti, romantika, se začenja z letom 1822, ko je izšla prva Mickiewiczova pesniška zbirka, zaključuje pa se z letom 1863 — z letom druge poljske vstaje proti ruskemu okupatorju, ki pomeni hkrati konec fevdalizma na Poljskem. Glavno gibalno nove poezije je čustvo ljubezni do domovine, v romantični literaturi so v ospredju bistvena vprašanja narodnega obstoja, osebne bolečine ustvarjalcev se prepletajo s težavami poljske skupnosti. V umetniškem pogledu je romantika presegla vse prejšnje dobe in se zlasti v poeziji in dramatikah lahko meri s svetovno književnostjo. Bila je revolucionarna v idejah, čustvih in izraznih sredstvih. Romantiki so zavrgli shematična pesniška pravila in skušali obliko prilagoditi vsebini. Snov so pogosto jemali iz domače poljske in litovske zgodovine. Iz ljudske poezije so sprejeli tudi nekatere pesniške oblike in z ljudskimi izrazi

osvežili literarni jezik. Porušili so meje med čistimi literarnimi vrstami in tako ustvarili nove literarne oblike: roman v verzih, pesnitev z lirskimi vložki, dramske fragmente.

Med pridobitvami, ki jih je vnesla v poljsko književnost doba pozitivizma, je na prvem mestu kritični realizem. Pojavil se je že v pripovednih delih sredi 19. stoletja, po vstaji 1863 pa je vzporedno z razvojem meščanske družbe prevladal in ustvaril nove podobe, zajete iz vseh tedanjih družbenih slojev. Prav tako je ta doba z novih vidikov in z novimi metodami razvila zgodovinski roman. Pri Sienkiewiczu prevladuje še romantični realizem, Prus pa je tudi v zgodovinskem romanu uvedel novo kritično metodo. Pesništvo nadaljuje romantično idejno tradicijo — težnjo po narodni svobodi in skrb za življenje ljudstva, ki jo je zlasti Konopnicka razvijala z novimi umetniškimi sredstvi, zajetimi iz ljudske poezije. Nova je razpoloženska in refleksivna lirika, ki jo je prispeval Asnyk.

Za mladopoljsko leposlovje je najbolj značilno to, da so v njem močne lirске prvine. V pesništvu se te prvine, izražene na nov način, spajajo z melodioznim ritmom in različnimi kriticami v dovršene umetnine. Iz njih odseva lepota poljske pokrajine, povezanost med naravo in človekom, ki je tu neposrednejša in globlja kot kdajkoli prej. Pesništvo Mlade Poljske je tudi idejno zelo raznovrstno, poleg dekadencnega pesimizma in nevere v življenje izraža notranji nemir, iskanje novih vrednot in ljubezen do človeka. V pripovedništvu se prav tako prepletajo lirске digresije, ki posegajo v epski tek dogajanja in ustvarjajo nov tip romana, ohlapno zgrajenega in razčlenjenega, kot bi bil sestavljen iz krajših pripovednih oblik. Čustveni element je posebno močan pri Žeromskem, tako v delih, ki upodabljajo boj za narodno svobodo, kot v zgodbah iz delavskega in kmečkega življenja. Nekateri pripovedniki nadaljujejo naturalistični tip romana, a vnašajo vanj tudi nove elemente, zajete zlasti iz impresionističnega doživljanja narave (Reymont). Tudi dramatika te dobe sloni deloma na naturalističnem slogu, nove vrednote pa je prinesla simbolistična drama, ki vključuje razen liričnih elementov tudi glasbo in upodabljajočo umetnost (Wyspiański).

Doba med obema vojnama je vnesla v poljsko književnost nove idejne, snovne in oblikovne vrednote. V živem stiku s pojavo stvarnostjo je novi rod nastopil zoper mladopoljsko melanholiijo, se s pogumno besedo zavzemal za ogrožene kulturne pridobitve in z revolucionarnim zanosom opeval boj za boljše, pravičnejše življenje. Družbeno ostrino dopolnjuje psihološka prodirnost, snovno pa se tradicionalna kmečka problematika začne umikati upodabljanju mestnega življenja in nasprotij kapitalističnega sveta. V umetniškooblikovnem pogledu je ta literatura izredno raznovrstna. V večini del je zavrгла mladopoljski manirizem in spet uvedla preprost, a bogat in jaseu, realističen slog (Dąbrowska).

Sedanja poljska književnost v marsičem nadaljuje literaturo med dvema vojnama, ima pa kljub razmeroma kratki razvojni dobi mnogo svojskih potez. Poleg občutljivosti za družbena vprašanja so se pojavila nova idejna in moralna vprašanja, zlasti razmišljanje o osebni odgovornosti v boju zoper nacizem med vojno in o graditvi socializma po vojni. V prvih letih prevladujejo dela z vojno tematiko. Malo pa je v prvem desetletju izšlo dobrih del o sodobnem življenju, saj shematičnih povesti socialističnega realizma ne prištevajo med pravo leposlovje. Po demokratizaciji kulturnega življenja so

izšla nova dela, idejno zaostrena, a brez cenenega optimizma, polna težkih vprašanj iz sodobne poljske stvarnosti.

Že ta kratki povzetek brez nadrobnejšega razbora imen in del razodeva obsežnost pričujočega dela. Gradivo in sodbe o njem je avtorica zajemala iz bogate literarnozgodovinske in kritične literature, ki jo posebej navaja. Vendar je treba poudariti, da ne gre za preprosto kompilacijo, ampak za samostojno delo, ki ga označujejo dobro poznavanje materiala, izčrpnost, urejenost, preglednost in živo podajanje. Izbor gradiva in sodbe o njem so v pravšnjem sorazmerju, čeprav je prikazovanje posameznih pojavov, osebnosti in del ponekod le bolj opisno. Toda suhoparnemu historizmu in naštevanju faktov in imen se je Štefanova spretno ognila s tem, da je posamezna obdobja in dogajanja v njih osvetlila tudi s sociološkega vidika. Sem sodijo tudi kratke obnove, ki bravcu približajo posamezna dela, in prav tako strnjeni, čeprav ne dosledni povzetki med ali na koncu posameznih poglavij, kar vpliva poživljajoče in omogoča boljši pregled. Isto velja za razne primerjave, stike in podobnost med poljsko in slovensko literaturo oziroma med poljsko in južnoslovanskimi književnostmi sploh. Posebno pogostna so taka opozorila pri Prešernu (str. 59—60, 170, 173, 175). Razen njega omenja knjiga Pohlina (108, 114), Zoisa (99), Matija Čopa (186), Gundulića (85), Karadžića (164), črnogorsko epiko (187), motiv osojskega mutca in osojski samostan (11, 61, 243), naše kraje pri Konopnicki (266) itd. Take primerjave so slovenskemu bravcu dobrodošle, lahko bi jih bilo celo več, pri Nikolaju Reju (442) pogrešam na primer primerjavo s Trubarjem. Posebno vrednost dajejo pričujočemu pregledu številne navedbe pesmi ali njihovih odlomkov, ki so jih prevedli Rozka Štefan, Erna Muser in Lojze Krakar. Največ prevodov je oskrbela Štefanova, tako na primer odlomke ali celotne pesmi Jana Kochanowskega (renesansa), Jana Andreja Morsztyna (barok), Ignacija Krasicekega (prosvetljenstvo), dalje Mickiewicza, Słowackeega, Krasińskega (romantika), Konopnicke in Asnyka (realizem), pa tudi Kasprowicza, Staffa in Wyspiańskega (moderna). Muserjeva je prevedla nekaj pesmi Tuwima in Słowackeega (doba med dvema vojnama), ista prevajavka in Lojze Krakar pa sta ponašila nekaj pesmi sodobnih avtorjev (Broniewski, Gałczyński, Różewicz). Prevodi so uspeli, nekateri celo dognani, in dobro posredujejo vsebino, ritmiko in slog izvornikov. Morda bo iz teh prevodov sčasoma dozorela antologija poljske poezije, ki bo dopolnila Krakarjev izbor moderne poljske lirike.

Vprašanje pisave osebnih imen je Štefanova rešila tako, da navaja imena in priimke avtorjev v izvorni obliki, medtem ko imena zgodovinskih oseb in oseb iz leposlovnih del večinoma piše v slovenizirani obliki. Tako beremo Kazimir Veliki, Boleslav Hrabri, Vladislav Jagelo, Andrej Tęczyński, pa Stanisław Konarski, Waclaw Rzewuski, Kazimierz Brodziński, Jarosław Iwaszkiewicz. Vendar pa tega načela ne upošteva dosledno, kakor kažejo takile zgledi: Tadej in Tadeusz Kościuszko, Józef in Jožef Poniatowski, prav tako Pjast poleg Piast. Po mojem bi bilo treba pisati Piast, podobno kakor pišemo Kairo, izgovarjamo pa Kajro. Ker je knjiga namenjena čim širšemu krogu bralcev, bi bila tudi pri pisateljih primernejša slovenska pisava osebnih imen. Pisateljica Marija Dąbrowska na primer se celo pritožuje, zakaj njenega priimka ne pišemo Dombrowska, češ da ga ljudje potemtakem najbrž ne izgovarjajo pravilno. Vsekakor to vprašanje pri nas še ni do kraja razčiščeno. Prevodi naslovov so dobri, omenil bi le, da »lampka oliwna« E. Ze-

gadłowicza (395) pač ni petrolejka (lampka naftowa), temveč oljenka, oljenica, svetilka na olje. Prav tako se ne strinjam s prevodom »Praznik mrtvih« za Mickiewiczzeve »Dziady«. Zveni mi preveč sodobno in preveč me spominja na nemški »Totenfeier«. Razen tega se sklicujem na samega Mickiewicza in na Matija Čopa. V izvirniku ima pesnitev naslov »Dziady«, ki pa ga je moral pesnik pojasniti tudi poljskemu bravcu. Beseda sama pomeni toliko kot dedi ali predniki, vendar se uporablja tudi za posebni pogansko-krščanski obred zadušnice, kakor se je ohranil v raznih krajih Litve pa tudi drugod. Tako se imenuje ljudski običaj čaščenja in klicanja duhov, da bi vzeli od živih hrano, ki jim jo prinašajo v kapelice ali zapuščene domove blizu pokopališča. Ker Slovenci nimamo za tak obred posebnega izraza, se mi zdi najprimernejši »Dan vernih duš«, zlasti ker je poganski obred po Mickiewiczevih besedah pomešan s krščanskimi verskimi predstavami. Ljudstvo, pravi Mickiewicz, je mnenja, da z jedili in pijačo olajša trpljenje dušam v vicah. V pesmi »Vampir«, ki uvaja drugi del, pravi dobesedno, da se pokojnik na dan vernih duš (2. novembra) vrača na kraj svojega življenja, in prav tako duhovnik v začetku četrtega dela pravi, češ da »današnji dan obhaja Cerkev za krščanske duše, ki trpe v vicah«. Tudi po razlagi Matija Čopa to čaščenje »sopada z našimi vernimi dušami«. (Prim. moja razprava »Jaz in domovina sva eno!«, Bori, Koper, 1955, stran 248.) Tudi nekatere sodbe me ne zadovolje popolnoma, tako bi si na primer želel drugačne osvetljave nekaterih problemov pri Mickiewiczzu, prepričevalnejša se mi zdi oznaka Kasprowicza pri Prijatelju (glej Eseji II, strani 299–307), deloma sporne sodbe o Krasińskem ali Kadenu-Bandrowskem in še nekatere, moti me prepogostno ugotavljanje, češ da se ta ali oni avtor še ni »dokopal« do »pravilnega« gledanja, ko je vendar, zlasti glede na kvaliteto, vse to tako zelo relativno (primer absurde sodbe o Gradniku v Janeževem Pregledu, I, str. 418!). Kaj pomaga, če je, postavim, Brandysov roman »Državljeni« — in pri tem gre za drugače nadarjenega pisatelja, kot je na primer Leon Kruczkowski — sodobno angažiran, če pa je tako zelo »aktualen«, da je postal zastarel, še preden sem ga utegnil prebrati do kraja! Rekel bi, da se je avtorica ponekod nemara le preveč zanesla na sodbe poljskih kritikov iz dobe shematizma.

Posebej je treba omeniti Bibliografski pregled slovenskih prevodov iz poljske književnosti, ki so ga sestavili Gregor Kocijan, Jože Koruza in Jože Pogačnik. Z njim so opravili potrebno in pomembno delo. Njihov pregled povečuje vrednost knjige in je pendant k Bibliografskemu pregledu hrvatskih i srpskih prijevoda iz poljske literature v zborniku »Današnja Poljska« (Zagreb, 1948, 207–249), in prav tako Bibliografiji rasprava, članaka i književnih radova, Zagreb, 1956. Ne da bi se spuščal v podrobnejši razbor, naj omenim samo, da prevod Zveste reke v Slovincu 1958 ni moj, marveč ga je oskrbel Janez Cesar. Ker je po SBL imenovan za isto leto prevod Konrada Wallenroda v rokopisu Radivoja Peterlina-Petruške, bi prireditelji lahko prav tako ugotovili moj prevod Žeromskega romana »Prah in pepel« (glej uvod Pred pomladjo, Slovenski knjižni zavod, 1955, str. 16). Reymontove novele še niso bile zabeležene. Prevajavec novel pod naslovom »Poljski pripovedniki« (Gorica, 1957) Ivan Lesjak je France Bevk.

Tipografsko je knjiga odlično opremljena. V tekst je uvrščenih okoli osemdeset podob. Te prikazujejo dele mest (Krakov, Varšava), posnetke starih književnih spomenikov (najstarejši ohranjeni zapis Bogorodica, Biblija kra-

ljice Zofije), naslovne strani pesniških zbirk (Žalostinke Kochanowskega) in podobno. Največje število podob pa obsega portrete ali slike avtorjev, pesnikov in pisateljev, pa tudi kraljev, vladarjev in vojskovodij. Pridejani so tudi štirje zemljevidi, ki prikazujejo teritorialni razvoj Poljske, delitev poljske države, razdelitev Varšavske kneževine in meje Poljske po 1. in 2. svetovni vojni. Zemljevide je narisal Josip Posavec. Lepo in prikupno zunanjo opremo je oskrbel Marijan Sežun. Vse to poživlja knjigo, ponazoruje besedilo ter nam še bolj približa deželo, njeno pokrajino in ljudi. Tako avtorica Rozka Štefan in drugi sodelavci kakor tudi založnica zaslužijo priznanje. »Poljska književnost« je izpolnila občutno vrzel v naši strokovni literaturi in bo nedvomno prispevala k poglobljanju in utrjevanju poljsko-slovenskih literarnih in kulturnih stikov.

France Vodnik

GLASBA

PRIČETEK LJUBLJANSKE KONCERTNE SEZONE 1962/63

Letošnja ljubljanska koncertna sezona se je pričela sorazmerno precej pozno. Vzrok temu je bila turneja orkestra Slovenske filharmonije v Švici — zato pa lahko javno generalko pred odhodom na turnejo 6. oktobra štejeemo za otvoritveni koncert letošnje sezone. Gostovanja slovenskih umetnikov v tujini, posebno še, če so uspešna, so vedno vzpodbuda za našo kulturno rast. Žal teh vzpodbud zelo pogrešamo in nas zatorej takšne redke izjeme, kot je bilo letošnje gostovanje našega vodilnega simfoničnega orkestra, še toliko bolj razvesele. Ljubljanski filharmoniki so odšli na turnejo z zelo skrbno izbranim sporedom, ki so ga odlično naštudirali in zato tudi upravičeno poželi obilico odličnih kritik. O tem je nekaj, vendar vseeno premalo, poročalo naše dnevno časopisje. Čeprav je bila generalka v Ljubljani precej slabša od vseh nastopov v Švici, lahko mirno trdimo, da bi muziciranje na takšnem nivoju zelo dvignilo kvaliteto raven našega koncertnega življenja. Letos je orkester Slovenske filharmonije pridobil nekaj novih moči, izpopolnil predvsem pihalne vrste in se tako povzpел na zelo visoko mesto med orkestri v naši državi. Ob primerjavi med našim in zagrebškim orkestrom v pričetku letošnje sezone so marsikateri vplivni strokovnjaki dajali prednost našemu orkestru.

Dirigent Samo Hubad je ob asistenci Borisa Čampe pripravil zelo zanimiv spored gostovanja: domače delo Primoža Ramovša *Musiques funebres*, ki velja trenutno za naše najboljše sodobno delo, dalje Sergeja Prokofjeva *2. violinski koncert* s solistom Dejanom Bravničarjem in končno Čajkovskega *5. simfonijo*. Slovanski program, ki je bil muziciran s pristnim slovanskim temperamentom in sočno zvočnostjo, kar je tudi v inozemstvu najbolj imponiralo. Naši glasbeniki so pokazali veliko mero koncentracije in odgovornosti na zahtevnih koncertih v Bernu, Baslu in Asconi. Laskava priznanja in ponovna vabila obetajo našemu orkestru lepo prihodnost.

Oficialna otvoritev sezone je pripadla pravzaprav gostujoči zagrebški filharmoniji pod vodstvom Milana Horvata in s solistom violinistom Josipom